

39.

B. C. D.

EXERCITATIO QUINTA

DE

QUARTA FI-

GURA GALENI,

EX

VIRI PLURIMUM REVERENDI, AMPLISSIMI
& EXCELLENTISSIMI.

DOMINI

JOHANNIS CHRISTOPHORI Hundeshagen /
LOG. ET METAPH. PP. S. S. THEOL. DOCTOR AND

TRACTATU LOGICO.

V. Exercitationibus Academicis exhibito

& jam

publicè disquisitioni Eruditorum exposito

à

PRÆSIDE

M. JOACHIMO CVRTZIO,

ZITTAV, LUSAT,

& Respondente.

JOH. VVERNERO Krausen /

Holzhusá Franco

publicè in Auditorio Philosophorum.

A. O. R. M. DC. LXXIII. d. Augusti.

JENÆ, Typis GOLLNERIANIS.

12

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

EXERCITIUM LOGICUM

DE

QUARTA FIGURA

GALENI,

Præfamen

Estè dixit, quicumque dixit: Stultam sapientiam esse, Veteribus ita adhærescere, ut omnia nova sordescant; & insipientem Prudentiam esse, novis ita applaudere, ut omnia Veterum placita fastidiamus. Liberè enim philosophandum esse, omnes clamant. Etenim sub ortu primo homini à magno Deo concessa est rationis potestas, quæ labe primavâ, quamvis coinquinata, libertas tamen in ea non est penitus perempta, sed cuius salva & integra relicta, nisi quispiam servus, quàm liber esse malit: Servus esse dicitur & abjectum aliorum mancipium, qui auctoritati, quâ in scientiis Philosophiæ non est pugnandum, plusquam veritati confert, & qui ratione convictus, falsum esse haud dubio crederet, nisi aliqua auctoritate inductus verum esse persuasum haberet. Veneranda est & esse debet antiquitatis auctoritas, non tamen superstitiosè; multum illi rerum inveniendarum fuit studium, & magna in inventis fecilitas: Sed etiam nostræ ætati docta est dexteritas veteri vel par vel certè non inferior, claret hæc rerum multarum notitiâ, quas vetustas vel ignoravit, vel disputavit. Nullum sc. sterile seculum est, prodeunt cælo, naturâque favente ingenia, & cum his ingenuæ artes & scientiæ, atque si quæ ab antiquo reliqua est ignorantia,

aut

aut in præsentem ætatem error transiit vel falsitas; ignorantiam excutit, errorem corrigit, falsitatem damnat hodierna indoles. Amicus sit Plato, amicus sit Aristoteles, & amicus Socrates; sed magis nobis amica sit veritas, cujus ea est natura, ut ipsa per se in animos hominum sese insinuet, & modò repente vim suam exferat, modò tenebris obtecta longo tempore, ad extremum suapte vi ipsa vincat, & de errore triumphet. Inde Romuli Nepotum omnium disertissimus Cicero, non abs re dixit; *tantam semper, inquit, potentiam veritas habuit, ut nullis machinis aut cuiusdam hominis ingenio, aut arte subverti potuerit.* Et licet in causis nullum Patronum aut defensoreni obtineat, tamè ipsa per se defenditur. Quæ cum in finem adduximus, ut benevolò Lectori constaret, nos in præsentì negotio de **QUARTA FIGURA GALENI** nullâ authoritate pugnaturos; sed Scapham scapham appellaturos. Bene enim novimus scriptum quoddam Anonymi cujusdam, non ita pridem editum, tantam vim & virtutem huic quartæ Figuræ attribuere, ut eam solam legitimam pronunciet, reliquis tribus Figuris tanquam erroneis, illegitimis ac spuris rejectis: quo de infra ulterius dispiciendi occasio dabitur. Tu vero summe rerum Arbiter, conatui nostro clementissimè annue! Sit itaque

THESIS. I.

Intellectum nostrum in notitiis rerum acquirendis, Syllogismo tanquam instrumento uti, nemo hominum sanioris mentis facile inficias ibit, quandoquidem & homines inertissimos atque ignorantissimos syllogisticè ratiocinari comperiamur. Non abs re ergò fore existimamus, si, quid distet Galenicus Syllogismus à Peripateticis, ponderemus.

remus. Secus si sit, intellectum nostrum assimilari pro-
stibulo, patiemur, cuius Spem deperditè atque in super ri-
diculè frustrantur Amasii pro coronatis aut imperialibus
plumbeos & cupreos nummos solventes; ita & intellectus
noster susque deque habita Figurarum Syllogisticarum na-
turâ falsum pro vero, non ens pro ente, vel proprio erro-
re, vel Sophistarum fraude seductus apprehendet.

§. II. Dicitur Syllogismus *Quarta Figura Galenicus*,
quia *Averroes* (homo quidem sine fide, teste *Mendoza* dis-
put. log. 10, Sect. 20. §. 110.) in comment. ad cap. 12. lib. 5 pri-
or. analyt. eius originem *Galeno* cuidam attribuit. Quinam
autem fuerit iste *Galenus*, non uno inter authores vivitur
voto. *Johannes Ammonius*, cognomine *Scotus*, teste *Lo-
rino* in cap. 8. lib. 1. prior. analyt. quest. 2. vult esse Arabem
quendam, qui duos libros de demonstratione conscripsit.
Communis tamen & maximè receptissima sententia est,
Averroem per istum *Galenum* intellexisse Medicorum
Principem & Antesignanum, Virum in arte logica versa-
tissimum; quanquam in operibus *Galeni*, quæ ad nostra
pervenerunt secula, Dd. *Conimbric. 1. prior: analyt. cap. 7.*
quest. 1. art. 1. fatentibus, nulla hujus figuræ facta fuerit
mentio, in aliis tamen libris, qui nunc desiderantur, &
quos *Averroes* legit, mentionem ejus facere potuit, ut
verba mutuemur *Zabarelle de quarta figura Syllog. cap. 1. Po-
sito jam*, Authorem hujus quartæ figuræ fuisse *Galenum*
Medicum, per hoc, quod eam rejiceremus, debitam reve-
rentiam huic viro optimo non denegaremus, quippe qui
communi eruditiorum applausu Logices ope universam
Medicinam, judice *Coo* in epist. ad *Democrit.*, & *Aphor. 1.*
Sect. 1. amplissimam omni ex parte locupletavit, proque
ejus integritate adversus Sophistas tum temporis tam ma-
sculè propugnavit, ut præclarum ejus ingenium omnibus

L

IR

In arte logica imitandum proponere nulli addubitemus. Et sicuti ipse, cum Archigenem laudasset, dixit; *non tamen in omnibus, quæ tradidit irreprehensibilis mihi videtur; at velut ipse plerosque eorum Virorum, à quibus adjutus optimus evasit, reprehendit: sic par est, ipsum delinquentem à nobis posteris examinari.* Ita quoque de Galeno, qui & ipse homo fuit, sentire nobis in præfenti licitum sit. Quod si fortè & nobiscadem sors obtigerat, eandem quoque veniam nos impetraturos certò speramus.

§. III. Antequam autem progrediamur, volupe est, priùs vocis figuræ ambiguitatem evolvere. Nam *ὁ ἀπειρηγῆς τῆς δυνάμεως ὀνομάτων, ῥηδίως παραλογίζονται.* Figura, Græcis *χῆμα* dicta, est vox *πολύσημος*, varias admittens significationes, quas omnes recensere in præfenti nostrum institutum non patitur. Primaria significatio hujus vocis Geometris est usitata, quibus figura sumitur pro lineamento undique terminato, quod si unico comprehenditur termino, oritur circulus & Sphæra; si pluribus; oritur figura trilatera, quadrilatera multilatera; seu triangulum, quadrangulum, multangulum. Ex Scholis Geometrarum translata fuit ista vox ad Rhetores & Dialecticos. In Rhetorica distinguuntur figuræ in figuras dictionis seu *λέξεως* quibus voces eadem vel similiter cadentes consonant, ut Epizeuxis, Anaphora, Epistrophe &c. & in figuras sententiæ seu *διανοίας*, quales sunt Exclamatio, Interrogatio, Apostrophe; Et denique in figuras Amplificationis, quibus à causis, effectibus, circumstantiis amplificatur oratio, ut Aetiologia, descriptio &c. in *Logica* verò vox figuræ accipitur pro quarta specie qualitatis, quæ nihil aliud est, quam qualitas ex terminatione quantitatis resultans, præcisè considerata absque materia, in qua est: deinceps accipitur pro figura dictionis, quæ est species fallaciæ: & denique vox figuræ

guræ respici situm medii termini in ordine ad extrema,
 veluti an medius terminus subjiciatur, an prædicetur. Et
 sanè quemadmodum Geometris figura non est, quæ termi-
 nis constat, sed quæ terminis undique clauditur: ita quo-
 que figura Syllogismi, non constituitur una aliqua propo-
 sitione, quæ quidem etiam constat duobus extremis; sed
 insuper adsit uecesse est medius terminus, qui in præmissis
 ritè cum utroque extremorum complicatus connectat ea
 ad irrefragabilem consequentiam. Et sicuti triangulum
 conficitur ex tribus lineis; parili ratione Syllogismus con-
 ficitur ex tribus propositionibus, tribusque terminis. Et
 denique sicuti in triangulo binæ lineæ clauduntur acce-
 dente tertiâ: ita in Syllogismo duæ propositiones claudū-
 tur per tertiam sc. conclusionem. Ob has & alias simili-
 dines, translata est vox figuræ ad Logicos.

§. IV. *Monlorius 1. prior: cap. 4. in Schol: & cap. 26.*
Schol. 1. refert; Alexandrum devinivisse Figuram, κοινωνια
 δυο προτασεων κατὰ τὴν μέσον ὄρον. Communionem duarum
 pronunciationum secundum medium terminum Hinc re-
 ctè ab aliis figura Syllogismi dicitur esse nil aliud, quam
 certa medii termini cum extremis in ratione subjecti & præ-
 dicati dispositio. Tales figuras tres posuit & confirmavit
Aristoteles 1. prior. cap. 23. quæ diversitas figurarum exinde
 oritur, quia nos non temerè ad ratiocinandum nosmet
 accingimus, nescientes quodnam ostensuri simus; sed an-
 tequam propositiones sumam⁹, proposurum nobis est cer-
 tum aliquod quæsitum (quod Græcis problema appella-
 tur, & factâ ratiocinatione dicitur conclusio,) quod vel af-
 firmare vel negare intendimus. Istud quæsitum duobus
 terminis constat, necesse est, subjecto sc. & prædicato. Sub-
 jectum quæsitum logici in Syllogismo directo dicitur minus
 extremum, prædicatum vero, majus extremum: dum au-

tem omne nobis propositum est tale quaesitum vel probandum vel improbandum, statim solliciti sumus de alio tertio termino, qui medius nuncupari consuevit, quem si cum utroque extremo quaesiti connectimus, duas praemissas facimus, quibus mediantibus ipsum quaesitum infertur; Hicque terminus medius praedicato quaesiti in Syllogismis directis conjunctus, sive ei subjiciatur, sive de eo praedicetur, constituit propositionem majorem; sin vero cum subiecto quaesiti connectitur, quocunque modo istud fiat, sive in ratione subiecti, sive in ratione praedicati, facit in Syllogismis directis propositionem minorem. Ex quibus propositionibus conjunctis inferre solemus quaesitum, quod tunc mutato nomine vocatur *conclusio*. Ex his jam diversis modis connectendi medium terminum cum extremis quaesiti, inventus fuit figurarum numerus, qui non aliunde petitus, quam a diversa medii termini cum extremis positione. Nam si medius terminus utrique extremorum subjicitur, oritur tertia figura, si de utroque praedicatur, oritur secunda, sin vero majori termino subjiciatur, & de minore praedicetur, oritur prima figura. Et sic numerus trium figurarum fuit ab Aristotele in libris analyticis ostensus, qui propterea appellantur analytici *ἀπο τῶν ἀναλυτικῶν* à resolvendis; seu latinè Resolutorii, quia docent propositam conclusionem resolvere in sua principia: docent quippe invenire duas propositiones ad conclusionem inferendam, à conclusione autem ad principia invenienda procedere, nihil aliud est quam resolvere.

§. V. Ex his liquet, quid respondendum sit ad argumenta illius, qui suppresso nomine scriptam quoddam contra veterem ratiocinandi artem ab Aristotele Peripatus Auctore excogitatam, non ita pridem edidit, quo in tres figuras consuetas rejicit, & quartam, quam nos destruere

ere

ere conamur, tantum adstruxit: cujus argumenta, quibus
insurgere audet contra Peripatericos, integra huc appo-
nere non pigrabimur, cap. autem II. ita ratiocinatur:
*Figura prima Aristotelica ratiocinandi initium incipit à medio
termino, qui natura comparatus est, ut medius inter utramque
extremitatem intercedat, de se invicem secundum capacita-
tem & repugnantiam vel affirmandas vel negandas; qua ve-
ro ratiocinandi modum incipit à medio termino, qui naturā
comparatus est, ut medius inter utramq; extremitatem interce-
dat de se invicem secundum capacitatem vel repugnantiam
affirmandas vel negandas, necessario offendit naturalem ratio-
cinandi modum, in quo à subiecto ratiocinii supposito inchoan-
dum, & per medium propagandum, usq; in terminum supremum:
sed quod offendit naturalem ratiocinandi modum, in quo à sub-
iecto supposito inchoandum & per medium propagandum usq; in
terminum supremum, est necessario illegitimus & universus ra-
tiocinandi ordo. Ergo. Figura prima Aristotelica est illegiti-
mus & universus ratiocinandi ordo. Hoc sibi velle videtur
Author, quod medius terminus semper inter extrema situs
esse debeat, unde quoque hanc appellationem nactus fue-
rit; at in prima figura medius terminus est in majore initi-
um argumentationis, & in minore ultimo loco est positus,
extrema in medio quasi interjacent, id circo hanc primam
figuram illegitimam, spuriam & inversum ratiocinandi
modum esse autumat.*

§. VI. In capite subsequenti 12 parili ratione secūdā
figuram invertere audet, quando ita infir: *Altera figura A-
ristotelica medium terminum in utraq; præmissā prædicat sed
quæ medium terminum in utraq; præmissā prædicat, offendit na-
turalem rationalem modum, quia à subiecto pregre dicitur per me-
dium ad majorem extremitatem, ordine nunquam mutato, nisi
inter medium & majus extremum natura identitas sit. Ergo,*

altera figura Aristotelica offendit naturalem ratiocinandi modum, qui à subjecto progreditur per medium ad majorem extremitatem, ordine nunquam mutato. Quod autem offendit naturalem ratiocinandi modum, qui à subjecto progreditur per medium ad majorem extremitatem ordine nunquam mutato, est illegitimus & inversus ratiocinandi ordo. E. altera figura Aristotelica est illegitimus & inversus ratiocinandi ordo. Idem vult, quod antea, quia nempe medius terminus in secundæ figuræ præmissis non inter extrema interjacet, & ita ratione situs inter majorem & minorem medius sit, id propter putat Anonymus ille Syllogismos secundæ figuræ lædere naturalem argumentandi modum.

§. VII. Adversus tertiam figuram ita insurgit: *Tertia figura Aristotelica medium terminum in utraq; præmissa subjicit; sed quæ medium terminum in utraq; præmissa subjicit, offendit naturalem ratiocinandi modum, qui immutabiliter à minori supposita extremitate pergit per medium ad majorem extremitatem. Ergò tertia figura Aristotelica offendit naturalem ratiocinandi modum, qui immutabiliter à minore supposita extremitate pergit per medium ad majorem extremitatem. Quod autem offendit naturalem ratiocinandi modum, qui immutabiliter à minori supposita extremitate pergit per medium ad majorem extremitatem, necessario est illegitimus & inversus ratiocinandi ordo. Ergo, tertia Figura Aristotelica est illegitimus & inversus ratiocinandi ordo. Dico amplius, secundum naturam medii est impossibile, ut idem bis in præmissis naturaliter subjectum agat, quod probo medium naturaliter comparatum est, ut majorem extremitatem de minore extremitate pro conformitate affirmativè aut negativè predicare faciat. Quod verò naturaliter comparatum est, ut majorem extremitatem de minore extremitate pro confirmitate vel difformitate affirmativè aut negativè predicare faciat, necessario vi illius predicationis cum utraque extremitate componenda vel dividenda venit; Ergò, medi-*

medium naturaliter vi prædicationis suæ cum utraq; extremitate componendum vel dividendum venit. Sed quod naturaliter vi prædicationis suæ cum utraq; extremitate componendum vel dividendum venit, necessario semel prædicari & semel subjici debet. Ergo medium naturaliter vi prædicationis suæ semel prædicari & semel subjici debet. Quod autem naturaliter vi suæ prædicationis semel prædicari & semel subjici debet, impossibile est, ut in utraq; præmissa subjiciatur. Ergo, medium in utraq; præmissa non subjicitur, adeoq; non est tertia figura.

§. VII. Hæc sunt illa, quibus tot seculis in concusam ratiocinandi artem ab Aristotele excogitatam debilitasse & infirmasse sibi Anonymus ille persuasum habet. Verum quam infirma & imbecillia sint hæc argumenta, pueri etiam, qui vix ære lavati sunt, norunt. Nam medius terminus non dicitur semper medius ratione situs & loci, quasi nempe quoad situm & locum inter extrema semper in medio positus esset, idque omnes Peripaterici inculcant. Sed dicitur medius ratione officii, quia ejus munia sunt extrema unire & conjungere, quomodo arbitrum vocamus mediatorem, quia partes à se invicem diffidentes conjungit: hinc recte dixit Zabarella lib. de q. F. cap. 2. dicendum est, inquit, medium duplici ratione vocari posse medium: aut enim ratione virtutis & efficacia inferendi conclusionem, qua ratione in omnibus Figuris vocatur medius, quia per ipsum conclusio colligitur; aut ratione sedis ac positionis inter extrema, qua ratione non est medius, nisi in sola prima Figura. Inde licet vel maximè terminus medius in secunda & tertia Figura non sit ratione situs seu loci medius, est tamen medius ratione efficaciae & virtutis, quia talem efficaciam habet, ut semper ejus ope & beneficio extrema in Syllogismo uniantur & copulentur. Quo observato cadunt uno ictu omnia argumenta, quibus sese Anonymus iste ratiocinandi doctrinae ab Aristotele excogitatae opponebat. §. IX.

§. IX. Nihilominus tamen adhuc sunt alia, quæ secundam & tertiam figuram infringere videntur: nam obicitur (1.) quod natura per lineam rectam, non per ambages progrediatur, & id propter in artibus quoque abstinendum esse ab ambagibus, quales in secunda & tertia figura dari exinde probatur, quia conclusio harum figurarum per reductionem ad primam figuram est confirmanda, & ita Syllogismus in prima figura inferendus, qui statim ab initio potuisset inferri. (2.) Entia non sunt multiplicanda præter necessitatem: Jam omnes quæstiones concludi possent in prima figura, nempe particulares & universales, affirmativæ & negativæ, ceu intuenti modos illius apparet; quorsum igitur opus est aliis figuris? (3.) Aristoteles ipse fatetur Syllogismos secundæ & tertiæ figuræ esse imperfectos, *1. prior. cap. 5. & 7.* Ergo secunda & tertia figura quoque sunt imperfectæ, & consequenter rejiciendæ.

§. X. Sed hæ rationes non sunt tanti momenti, ut propter eas duas posteriores figuras rejiciamus, quippe quæ in naturali differentium usu frequentissimè reperiuntur: toto enim die fit, ut homines tam indocti, quam docti naturæ ductum in ratio cinando sequentes per Syllogismos secundæ & tertiæ figuræ argumententur. Ad 1. Ergo, respondetur, quod Syllogismi secundæ & tertiæ figuræ per lineam, ceu loqui amant, rectam, & non per ambages progrediantur, licet ad primam Figuram reducantur; qua reductione etiam carere possent, cum nempe per reductionem iliaticam vim necessariam non accipiant: hanc enim absque ulla ad primam Figuram reductione possidere solent: hoc enim nisi esset, Syllogismis secundæ & tertiæ Figuræ definitio Syllogismi ab Aristotele tradita attribui non posset, in qua dicitur, conclusionem ex præmissis necessario inferri. Secunda ergo & tertia Figura non mi-

nus

nr's quam prima necessitatem illationis habent; sed tamen non conspicuam: idcirco ad primam Figuram reducuntur, ut eorum necessitas conspicua fiat, non ut necessitatem accipiant. Significavit hoc Aristoteles 1. *prior cap. 1.* quando distinxit Syllogismum in perfectum & imperfectum: dixit enim, eum Syllogismum esse perfectum, qui nullâ indiget, ut necessarius esse apparet; imperfectum verò qui eget reductione ad primam Figuram, ut ejus necessitas apparens & manifesta fiat. Prima igitur figura perfectam habet tum necessitatem, tum necessitatis evidentiam; aliaë autem duæ habent quidem necessitatem illationis; non tamen apparentiam necessitatis; sed hanc suscipiunt per reductionem ad primam.

§. XI. Ad 2. Respondetur, necessitatem esse duplicem, vel *indigentia* vel *expedientia*: jam licet secunda & tertia figura non sint necessariae necessitate *indigentia*; sunt tamen necessariae necessitate *expedientia*; quomodo necessarii sunt in animali duo oculi: posset certè sine alterutro esse animal, nihilominus tamen natura dedit geminos, quia hoc animali est expeditius atque utilius. Atque sic, licet non sit necessarium necessitate *indigentia* esse tres figuras, est tamen hoc necessarium necessitate *expedientia*. Accedit & hoc, quod nos sæpe ratio vel dispositio quaestionis & præstitutio medi termini cogat, ut dimittamus primam figuram, aliâque utamur; ceu Zabarella de 4. *Figura Syllog. cap. 10.* observavit. Sic fit probanda hæc conclusio (*Nullus lapis est homo*) per medium *Animal*. Hic fieri nequit, ut ratiocinatio illa sit in prima figura. Nam terminus minor est lapis, ideoque in assumptione disponi debet cum medio termino (*animal*.) Hoc autem modo fieret propositio minor negans, quod repugnat Syllogismo primæ figuræ. Proinde commodius & expeditius est, Syl-

M

logi-

Syllogismus in secunda Figura formare hoc modo: *O. homo est animal, N. lapis est animal. Ergò, N. lapis est homo. Quod fit sine ambagibus.* Alias convertendo propositionem universalem negantem in aliam universalem (quod fieri posse Aristoteles docet *1. prior. cap. 2.*) & minorem conversam loco majoris ponendo, fit Syllogismus in prima figura, in qua emergit conclusio conversa hoc modo: *N. animal est lapis, O. homo est animal. Ergò, N. homo est lapis.* Quam si converteris, erit talis propositio. *N. lapis est homo.* Cum verò talismodi conversio propositionum in reductione ad primam figuram instituitur; sæpius contingit, ut ex propositionibus naturalibus fiant propter conversionem institutam innaturales (ceus res sexcentis exemplis, si opus esset, probari posset) at verò commodius est, in aliquo Syllogismo habere propositiones naturales, quàm innaturales, & consequenter commodius est, quandoque in certo quaesito argumentari in secunda vel tertia figura, quàm in prima, licèt consequentia in iis figuris tam perspicua atque manifesta non sit, quàm in prima.

§. XII. Ad tertium respondere non erit ire per extensum funem; nam quando Philosophus loco citato has figuras posteriores vocat *ἀτελείς* imperfectas, tunc comparat eas cum prima figura, secundum evidentiam consequentiæ, quæ in ista major est. In se tamen etiam perfectæ sunt ratione sc. necessariæ illationis. Ad horum pleniorum intellectum notandum, aliud esse necessariam consequentiam, aliud evidentiam necessariæ consequentiæ. In omnibus Syllogismis cujuscunque figuræ sint, sive directi sive indirecti, necessaria est consequentia vel conclusio, & hac ratione etiam sunt omnes perfecti, & Syllogismi secundæ & tertiæ figuræ, licèt ipsi quidem, ut dictum est, necessariam habeant consequentiam, non tamen ita evidens est

est

est, illorum consequentiam esse necessariam, quemadmodum in directis primæ figuræ, propterea, quod actu dictum de omni & nullo non habeant, & idcirco dicuntur imperfecti.

§. XIII. Tribus igitur figuris ab omni hostico insultu vindicatis, accedimus ad quartam; quæ est talis termini mediæ dispositio, in qua mediæ prædicatur in majore, & in minore subjicitur. Quæ verò ex hac terminorum dispositione collecta fuerit conclusio, dubium adhuc cuiquam nasci poterit: duplex enim ea dari poterit, una, quando Galenicorum iudicio, terminus major de minore concluditur, e. g. quando ita argumentamur: *O. homo est animal. Q. animal sentit. Ergò quoddam sentiens est homo.* Ubi terminus, *sentit*, iudicio Galenicorum est minor, & terminus homo est major. Vel conclusio posset ita inferri, *O. homo est animal. Q. animal sentit. Ergò. Q. homo sentit.* Jam credibile est Autorem hujus figuræ, priori modo conclusionem intulisse, quod omnes, qui à parte Galeni stant, facere assolent. Nam si posteriori modo, tunc non quarta, sed prima esset figura, & præmissæ saltem quoad situm essent transpositæ. Hancque argumentandi Figuram rursus quoque est Johannes Viguerius in *instit. theol. c. 2, th. 4.* Ursinus *qq. illust. disp. 14.* Matthias Flacius *l. 5. log. general. cap. 8. & 14.* aliique in arte medica & scientiis Philosophicis celebres Viri, qui solo nomine Galeni perculsi hanc quartam figuram constituendam, unanimiter asseverarunt. Constituunt autem numero quinque in hac figuræ modos, alii aliter appellant, nos verò cum *Hippio ex probl. log. 34,* dicimus, *Baramlip, Caremes, Diramptis, Fesapo, Freliso.* In quibus modis observatis literis initialibus B. C. D. F. & mediis S. P. M. Reductio erit facilis, sic e. g. in *Fes. N. Stella est corruptibilis,*

M 2

Ap. O.

Ap. O. Corruptibile est elementare. Ergo

O. Q. Elementare non est Stella.

Reducitur hic Syllogismus ad *Ferio*, majore simpliciter, minore per accidens conversâ.

Fer. N. Corruptibile est Stella,

I. Q. Elementare est corruptibile. E.

O. Q. Elementare non est Stella.

Similiter in *FRESISO*;

Fres. N. Stella est meteoron.

Is. Q. meteoron est cometa. E.

O. Q. Cometa non est Stella.

Reducitur ad *Ferio* majore & minore simpliciter conversâ.

Fer: Nullum meteoron est Stella.

I. Q. Cometa est meteoron. E.

O. Q. Cometa non est Stella.

Ex quibus Syllogismis, inquit, simul apparere, quod per solam transpositionem præmissarum non possint in prima figura constitui, aliàs evaderet major particularis & minor negans.

§. XIV. Pro hac quartâ figurâ statuminandâ multæ rationes afferri à *Galenicis* contra Peripateticos assueverunt. i. ita argumentantur: Quotuplex est dispositio medii termini cum extremis, tot quoque sunt figuræ; sed quadruplex est dispositio medii termini cum extremis. E. quatuor sunt figuræ. Major probatur, quia figura est nihil aliud, quàm medii termini cum extremis dispositio: hinc Aristoteles ex varia medii cum extremis collocatione figurarum numerum ternarium adinvenit. Minor probatur, quia medius terminus vel subjicitur majori, & prædicatur de minore in prima; vel prædicatur de utroque, hinc *secunda*; vel subjicitur utrique, hinc *tertia*; vel prædicatur de

de

de majore & subjicitur minori, hinc *quarta* oritur figura. Quod argumentum etiam strenuè urfit Anonymus ille, qui omnem doctrinam Aristotelicam evertere omni, sed invalidâ Minervâ allaboravit.

§. XV. Deinde (2) ille est bonus Syllogismus, cui competit Definitio Syllogismi ab Aristotele tradita: Sed Syllogismo quartæ figuræ competit definitio Syllogismi. E. Syllogismus quartæ Figuræ erit bonus, & consequenter approbandus & non rejiciendus. Major probatur ex trito axioma topico: *Cuicunq; competit definitio, et quoq; convenit definitum*: minor inde ostenditur, quia Syllogismus à Stagirita *analyt. prior. l. 1. p. 1. c. 1.* dicitur oratio, in qua quibusdam positis, majori nempe & minori, aliud ex iis, quæ posita sunt, necessariò sequitur, conclusio sc. Talis jam oratio est quoque Syllogismus quartæ Figuræ, quippe qui ex veris præmissis servatis suis regulis semper elicit veram conclusionem.

§. XVI. (3.) Illi sunt optimi Syllogismi, qui ad primam figuram revocari queunt: Etenim Aristoteles modos secundæ & tertiar figuræ esse optimos inde probavit, quia ad alios primæ Figuræ modos reduci possunt, ubi ipsorum consequentia fit manifesta. Sed Syllogismi, qui in 4. Figura conficiuntur, sunt tales. Sic Syllogismus in *DIRAMFI*: *Q. homo est albus. O. album est mixtum. E. Q. mixtum est homo*, ita reducitur ad *DARII*, transpositione præmissarum & conversione conclusionis simpliciter hoc modo: *O. album est mixtum. Q. homo est albus. E. Q. homo est mixtus*. Erunt igitur optimi Syllogismi quartæ figuræ, ac proinde necessariò erit hujusmodi figura concedenda.

§. XVII. (4) Illam terminorum dispositionem, in quâ excellentes probatique Autores suos Syllogismos frequenter sunt architectati, esse Figuram oportet; sed in illâ terminorum dispositione, ubi medium primò prædicatur

& deinde subjicitur, excellentes probarique Auctores frequenter Syllogismos architectati sunt. Ergo ille modus erit Figura aliqua Syllogismorum. Minorem auctoritate Aristotelis, Ciceronis, Macrobiani &c. probari, inquit Regius *diff. log. lib. 4. probl. 5. pag. 154.* ubi exemplum Macrobiani adfert sic argumentantis: *Anima seipsam movet. Quod se ipsum movet, est immortale. E. anima est immortalis.*

§. XVIII. (5.) Quicumque Syllogismus perpetuo & in omni materia conclusionem certam concludit, ille non est inutilis. Sed Syllogismi quartæ Figuræ perpetuo & in omni materiâ conclusionem certam concludunt. E. Majorem probant ex doctrina Aristotelis à contrario. Illi enim modi sunt inutiles, qui nihil certi concludunt, & ex eadem propositionum complicatione modo affirmativa, modo negativa exurgit conclusio. Talis modi verò Syllogismos in singulâ Figurâ consideravit Aristoteles & rejecit, ut inutiles. Quod asserere non possumus de modis quartæ Figuræ; affirmativus enim semper particularem affirmativam, nunquam negativam; & negativus semper particularem negativam, nunquam affirmativam concludit.

§. XIX. (6.) Si præmissarum transpositio parit novum modum, quidnâ pariet etiam novam Figuram, si simul contingat mediæ termini situm mutari. Antecedens probatur ex modis *Cesare & Camestres* in secunda Figura, & ex *Disamis & Datisi* in tertia Figura, ubi sola præmissarum transpositio diversos hos modos constituere solet. Consequentia exinde stabilitur, quia, ubi præmissæ transponuntur, & terminus mediæ alium situm occupat, ibi non potest non nova suboriri Figura.

§. XX. (7.) Quæcunque Figura tales conclusiones infert, quæ in tribus Figuris inferri non possunt, ea non est rejicienda & inutilis pronuncianda. Sed quarta Figura
Gale.

Galenica est talis. Ergò. Minorem probant exinde, sit v. g. quæstio probanda: *Q. album est doctum*, per medium *homo*. Si ergo medium ponatur in primâ aut tertiâ Figurâ, nihil tamen sequitur ex particularibus. Neque in secunda ratiocinium legitimum fiet; nam licet ex his. *O. doctum est homo, Q. album est homo*, inferri possit: Ergò *Q. album est doctum*, illud tamen non vi formæ, sed vi materiæ sequitur: nam aliàs in secundâ Figurâ ex puris affirmativis licitum esset argumentari, quod tota Logicorum natio prohibet. Econtra in quartâ figurâ ita possum ratiocinari: *O. doctum est homo. Q. homo est albus. E. Q. album est doctum.*

§. XXI. (8.) Ursinus citante Finckio in *doctr. Syllog. p. 415.* tale format argumentum: Si Peripatetici non rejiciunt *Soritem*, multò minus rejicere possunt quartam Figuram. Sed verum est prius. E. & posterius. Conseq. probatur, siquidem fundamentum Soritæ videtur esse Figura Galenica, juxta quam omnis Sorites informatur, inque eâ procedit.

§. XXII. (9.) Quicumque Syllogismus propositiones eòdem ordine disponit, quem habent termini conclusionis ad se invicem; ejus illatio est directâ ac naturalis. Sed Syllogismi quartæ Figuræ hoc faciunt. E. major à nostrò ratiocinandi modo probatur, utpote qui majorem & minorem propositionem directè semper ab ordine terminorum quæsti ab initio propositi determinat. Minor exemplis clarescit.

§. XXII. Antequam mentem nostram hac de re aperiamus, volupe est, prius præmittere istam quæstionem: *an ex uno Syllogismo possint sequi multæ conclusiones?* quemadmodum plura media secundum Aristotelem 1. *prior. c. 25.* eandem conclusionem inferre queunt: ita etiam eadem
media

media possunt inferre plures conclusiones; per doctrinam
Aristotelis: prior. c. 2. Ubi tamen sciendum, unum Syllo-
gismum habere unam conclusionem, quæ immediatè ex
cò sequitur, ex quâ conclusione immediatè illatâ, plures
aliæ inferri possunt. Quod perpalàm est in Reductione
quorundam Syllogismorum secundæ & tertiæ figuræ ad
primam, ubi non eadem conclusio in Syllogismo reducto
sequitur, sed saltim convertens, veluti in modis: *Camestres*
& *Disamis*, quò tamen non obstante reductus & reducibi-
lis dicuntur esse idem Syllogismus. Et quidem variis mo-
dis possunt aliæ propositiones annecti principali conclusi-
oni alicujus Syllogismi (1) per conversionem conclusio-
nis, veluti, si ad conclusionem universalem negativam in-
feratur ejus convertens, sicut in præfatis modis *Camestres*
& *Disamis* contingit, vel si ad universalem affirmativam in-
fertur particularis affirmans, ceu in modis *Baralip* & *Bar-
bara* fieri solet. Vel si ad particularem affirmativam in-
fertur alia particularis affirmans, ceu videre est in *Dabitis*
& *Darii*. (2) per subalternationem; quomodo ad con-
clusionem universalem subalternantem infertur par-
ticularis subalternata, e.g. sit conclusum: O. virtutem
esse laudandam, ex quò per subalternationem etiam sequi-
tur: Q. virtus est laudanda. Idem in negativis procedit:
Nulla planta sentit. E. Quædam planta non sentit. Quibus
duobus modis B. Scheiblerus, alios quoque adjicit, quan-
do tract. syllog. c. 2. th. 13. n. 23. inquit: Sic etiam ex toto alia
inferuntur partes. Veluti si illatum sit, animam esse in quolibet
membro viventis: Rectè infertur: Et per consequens etiam est
in pede viventis. Si illatum sit: Deus est ubiq;: rectè attextur:
Et per consequens; Deus etiam est apud reprobos. Ad hanc: De-
us semper est justus: rectè attextur: & per consequens, Deus
fuit justus & erit justus. Semper enim requirit universitatem
tempo-

temporis. Potest ad conclusionem de causa inferri consequens, quod eidem etiam competat effectus. Veluti, quid concludit rem aliquam esse ignem, concludit etiam, eam rem calefacere &c. Hac B. Scheiblerus, quæ suo loco relinquimus, cum ad nostrum institutum non faciant.

XXIV. His præmissis autem fatendum cum *Scheiblero & Hippio*, Syllogismos quartæ figuræ habere quidem necessariam consequentiam, & nunquam ex veris præmissis servatâ legitimâ terminorum dispositione & decenti præmissarum quantitate & qualitate concludere falsum, quod nonnulli ex reductione horum Syllogismorum ad primam Figuram probare satagunt. Sed modi omnes quartæ Figuræ suprâ recensiti, non sunt peculiare & distincti à modis primæ figuræ, sed solâ metathesi præmissarum ab iis differre solent, quod ad oculum monstrabitur, si modos illos paulô penitus inspexerimus. Sic *Baramplip* est modus *Barbara*, modò præmissæ transponantur, & quia, ut antea dictum, unus Syllogismus plures simul inferre potest conclusiones, hic ipse modus conclusionem universalem affirmativam conversam, & particularem affirmativam convertentem concludere potest. Idem judicandum de modo *Caremes*, qui à *Celarent* solâ metathesi præmissarum, & conversione conclusionis differre videtur. Similiter *Diranetis* à *Darii* prædicto modo differre solet. Jam ita argumentari datur: *Quicumq; modi alicujus Figuræ solâ præmissarum transpositione mutantur in alios alterius figuræ, illi modi non possunt peculiarem mihi constituere figuram naturaliter concludentem. At qui tales modi sunt quartæ figuræ. E*

Major inde statumnatur; quia sola præmissarum metathesis ad peculiarem figuram constituendam non est sufficiens, nisi insuper unius vel alterius præmissarum conversio accedat. Imò quandoque neglectâ & omisâ præmissarum

N

trans-

transpositione sola conversio sufficiens esse cernitur. Quod
per palam evadit exemplo Aristotelis, qui cum lib. 1. prior.
r. 5. §. 8. 6. §. 12. 7. §. 3. modorum reductionem tractet, nul-
lam fecit mentionem propositionum translocationis, qui-
a autumavit, quod termini propositæ quæstionis satis in-
dicarent discrimen majoris & minoris propositionis. Et
si sola metathesis præmissarum sufficeret ad novam consti-
tuendam figuram, plures quàm quatuor forsitan possent
constitui figuræ.

§. XXV. Quod verò attinet reliquos postremos mo-
dos, nempe FESAPO & FRESISO, tum dicendum est,
quod à modis indirectis Fapesmo & FRISISMO parili modo
solâ præmissarum metathesi differant. Quod exemplis
ostendi poterit. Sic fit Syllogismus quartæ Figuræ in *Fesapo*.

Fes. N. *Stella est corruptibilis.*

ap. O. *Corruptibile est elementare,*

O. Ergò Q. *elementare non est Stella.*

Hic Syllogismus statim apparet in Fapesmo, quando præ-
missæ transponantur, nempe hoc modo:

Fap. O. *Corruptibile est elementare.*

esm. N. *Stella est corruptibilis.*

O. E. Q. *elementare non est Stella.*

Similiter fit Syllogismus in FRESISO.

Fres. N. *Stella est meteoron*

is. Q. *meteoron est cometa*

O. E. Q. *Cometa non est Stella.*

Modò præmissæ transponantur; statim ipse Syllogismus
erit in modo indirecto *Frisesmo*.

Fris. Q. *Meteoron est cometa.*

esm. N. *Sella est meteoron.*

O. E. Q. *Cometa non est Stella.*

Sic

Sic apparet, quod hi duo postremi modi etiam sola præmissarum transpositione à modis hisce indirectis primæ figuræ secernantur.

§. XXVI. *Inquis*: Hoc etiam modo *Baramlip*, *Caremes* & *Dirantis* sunt nihil aliud, quàm modi indirecti primæ figuræ, qui vocantur *Baralip*, *Celantes*, *Dabitis*, modò præmissæ itidem transferantur. Respondetur: Aristoteles *lib. 1. prior. c. 7.* duos tantum ponit modos indirectos primæ figuræ, nimirum *Fapesmo* & *Frisesimo*. Hisce tres alios, nempe *Baralip*, *Celantes*, *Dabitis* adjecerunt *Theophrastus* & *Eudemus*, quibus *Porphyrius* visus fuit consensisse, sicut testatur *Boëthius lib. 11. de Syll. Categor.*: Et ipse quoque *Boëthius* ab ipsis non discedit. Pro quorum sententiâ tale ratiocinium potest adferri: In quibus modis minor terminus concluditur de majori, illi sunt indirecti. Atqui in *Baralip*, *Celantes*, *Dabitis*, minor terminus concluditur de majori. E. hi modi sunt indirecti. At verò rectius faciunt illi, qui cum *Alexandro Aphrodisæo*, *Johanne Baptista Monlorio* & aliis tantùm binos, nempe *Fapesmo* & *Frisesimo* admittunt, *Proto-Philosopho* enim modi constituuntur & distinguuntur præmissarum conjunctione, non etiam conclusione, vid. *Monlorium* in *Schol. ad 1. prior. c. 7.* Cum igitur præmissæ in *Baralip*, *Celantes* & *Dabitis* nihil prorsus differant à præmissis *Barbara*, *Celarent* & *Darii*, evidens est, illos non facere modos peculiare & ab hisce distinctos. Ad argumentum ut respondeatur, dicendum, illam propositionum combinationem esse modum directum, quæ potentiam habet majus extremum de minore ἀμέσως seu primò inferendi. Illam autem indirectum, non quâ quacunque ratione minus de majore infertur, sed quâ id fit immediatè, ita ut inepta sit ad concludendum majus de minore: Quod cernitur in modis *Fapesmo* & *Frisesimo*. Si enim hic ex

præmissis inferre conatur majus de minore, ex veris præmissis non rarò concluditur falsum. In his verò modis, quando minus extremum concluditur de majore, id fit immediatè, non mediante aliquâ conclusione, quæ directè sequatur, tum quia nullam directè inferre valeat, tum etiam, quia si inferrent, ea nulla esset alia, quam particularis negans, quæ cùm converti nequeat, non posset eâ interveniente colligi minus de majore. Res autem longè aliter sese habet in *Baralip*, *Celantes*, *Dabitis*, in quibus præmissæ naturâ sua aptæ sunt inferre conclusionem majoris de minore, quâ ratione Syllogismi eorum dicuntur esse in *Barbara*, *Celarent*, *Darii*. Conversis autem conclusionibus dicuntur esse in his modis. Relinquitur ergò, quod *Baralip*, *Celantes* & *Dabitis*, non sint modi indirecti. Quò facit, quod Stagirita *lib. 1. prior. c. 7. §. 2.* scribit: *si altera propositionum est affirmans, altera negans universalis, semper fieri Syllogismum, in quo concludatur minus extremum de majore.* Ubi Aristoteles insinuat modos illos indirectos, *Fapesmo* & *Frisesimo*. Ex quibus simul apparet, quod Aristoteles non ignoraverit quartam Figuram, quia facilè eas propositiones invertere potuerit, ex quibus translocatis immediatè habuisset quartam figuram: Constat enim, ipsam sæpè sæpies talem propositionum ordinem, quem secundùm tres Figuras præscripsit, pro arbitrio suo immutasse, secutum in hoc morem omnibus omninò hominibus crebrò satis receptum ac familiarem. Confer, quæ *Zabarella tract. de 4. fig. syl. c. 10.* habet.

§. XXVII. Cùm autem locum antea ex Aristotele citatum multi urgeant pro Syllogismis indirectis in secundâ quoque & tertiâ figurâ adstruendis, lubet illustrandi loci illius ergò, *ὡς ἐν τῷ ἐξῆς* & tanquam aliud quid agentes, movere questionem illam: *an etiam Syllogismi indirecti de-*

tant

tur in secundâ & tertiâ figurâ: Affirmativam sententiam
amplexi fuerunt *Alexander, Averroës, Barana, Monlorius,*
Patinus, & Scotus in lib. 1. prior. q. 24. aliq. Pro quâ affirma-
tivâ quæstionis parte exempla subsequentiâ adferri pote-
runt: (1) in secundâ figurâ: Q. homo est doctus: N. Ru-
dis est doctus. E. Q. homo non est rudis. (2.) in tertiâ figu-
râ: O. homo est animal. N. homo est leo. E. Q. animal non
est leo. Item Q. Æthiops est niger. N. Æthiops est corvus.
E. Q. nigrum non est corvus. In hisce exemplis, non tan-
tum minor terminus concluditur de majore, sed etiam
conclusio infertur immediatè.

§. XXIX. Negativa tamen sententia præferenda,
quæ ut intelligatur, sciendum, quod juxta Aristotelem in
secundâ Figurâ majus extremum sit, quod situm est propè
medium; minus verò, quod longius abest à medio: Sicut
contrà in tertiâ figura majus extremum est, quod longius
abest à medio; minus verò, quod propius adest. Dicitur
autem extremum situm esse propè medium, quando in ra-
tione subiecti & prædicati cum medio convenit. Remotius
autem dicitur extremum à medio, quando in ratione sub-
iecti aut prædicati à medio discrepat, ut quando medium
est in præmissis subiectum, extremum autem prædicatum
in conclusione. Cum igitur medius terminus in secundâ Fi-
gurâ sit prædicatum utriusque propositionis, illud extre-
mum situm erit propè medium, & per consequens erit ma-
jus, quod prædicatur; illud autem erit remotius à medio, &
per consequens minus extremum, quod in conclusione
subjicitur. Contrà, quia in tertiâ figurâ medius terminus in
utrâque præmissarum subjicitur, illud erit remotius, quod
prædicatur, & per consequens erit majus extremum. Illud
autem quod in conclusione subjicitur, erit propè medium
& consequenter minus extremum. Ex his patet, quod in

N. 3

secundâ

secundâ figurâ major terminus semper sit prædicatum, minor subjectum.

§. XXIX. Quibus sic stantibus implicare autumamus, in secunda & tertia figura reperiri Syllogismum indirectum, in quo sc. minor terminus inferatur de majori termino. Si enim in secundâ figura ad essentiam majoris requiritur, ut sit conclusionis prædicatum, sequitur quod loco subjecti poni non possit, quia aliàs amitteret suam essentiam. Quò accedit, quod omnes Syllogismi in secundâ & tertiâ figurâ, qui pro indirectis venditantur, reverâ sint directi, quod facile etiam de adductis exemplis ostendi potest, modò notetur, quod de majore & minore propositione judicandum non sit ex situ vel pronuntiatione, quasi illa semper sit major, quæ primo; minor quæ secundo loco ponitur, sæpissimè enim transponuntur præmissæ, ut major secundo, minor primo loco ponatur, unde illa est major, in quâ ponitur major terminus, minor in quâ minor terminus ponitur.

§. XXX. In allatis igitur exemplis præmissæ sunt transpositæ, quæ si in ordinem rediguntur, res clara est, quòd sint Syllogismi directi. Primus igitur Syllogismus in secundâ figurâ est in modo *Festino*, ceu claret, si præmissæ transponuntur: N. rudis est doctus. Q. homo est doctus. E. Q. homo non est rudis. Alter Syllogismus in tertiâ figurâ est in modo *Felapton*, ut patet iterum ex transpositis præmissis: N. homo est leo. O. homo est animal. E. Q. animal non est leo. Tertius Syllogismus tertiæ Figuræ est in modo *Ferison*, modò præmissæ transponantur, hoc modo: N. *Aethiops est corvus*. Q. *Aethiops est niger*. E. Q. *nigrum non est corvus*. Qui modi sunt directi. Quomodo autem locus Aristotelicus supra adductus sit explicandus, cum nempe in §. 4. dicat: *Similiter* (Syllogismos nempe indirectos.) *fieri in aliis etiam figuris*: vide apud B. Stahlium, Principem Logi-
corum

corum hujus seculi in quæst. 89. charta enim nos movet, ut
è diverticulo ad viam redeamus.

§. XXXI. Sed attestante *Lorino in lib. 1. analyt. c. 8. q. 2.* dicunt nonnulli, quartam figuram non esse præmissarum transpositionem, neque modos indirectos, quos vocant Græci *refractus*; sed cum infertur quæsitum, ut quæsitum per præmissas, in quibus medium prædicatur de majore extremo, hoc est, de prædicato quæsitum & minori extremo subjicitur in minore propositione, ut si quæras, *an quedam substantia sit homo?* tunc in hac figurâ id ita probabitur: O. homo est animal. O. animal est substantia. E. Q. substantia est homo. At talis & ejusdem farinae illatio non est naturalis, supra quam sc. cogitatio nostra caderet, ceu loquitur & sentit *Averroës in Com. super cap. 12.* quod experimur nos ipsi in mente nostrâ, cum audimus has duas propositiones: O. homo est animal. O. animal est substantia, tunc planè nos non expectamus hanc illationem: Ergò, Q. substantia est homo, sed aliam: Ergò, O. homo est substantia. Et idcirco nunquam audimus naturaliter differentes, & solo naturæ instructu ductos tales quartæ figuræ Syllogismos formare. Hinc rectè dixit *Zabarella l. c. cap. 11. Medici non viderunt quartam figuram neque cum primâ, neque cum aliis duabus esse conferendam, quia neque illationem facit evidentissimè naturalem, ut prima: neque potestate evidentem & naturalem, ut alia duæ: sed in altero extremo constituta, à naturâ remotissima est & ei penitus adversatur: Quocirca jure vocatur ab Averroë artificiosa, & ex machinatione concludens, & nihil habens illationis naturalis.*

§. XXXII. Quando autem Averroës Syllogismos quartæ figuræ appellat innaturales, non est existimandum, Averroëm ideò quartam figuram dicere innaturalem, quia habet non rarò propositiones non naturales, quales sunt,

sunt, cum inferius de superiori, absolutum de connotato
prædicatur; Sic enim prima quoque Figura non esset na-
turalis, quippe quæ sæpè sapiens tales quoque possidet pro-
positiones, ceu ex hoc unico patescit exemplo: *O. Cygnus
est animal. Q. album est cygnus E. Q. album est animal,* Ubi
& minor & conclusio sunt propositiones innaturales, quis
autem propterea hunc Syllogismum ex censu Syllogismo-
rum primæ figuræ ejicere audeat? sed intelligit *Averroës*
per innaturalitatem, illationem innaturaliter, ut cum Za-
barella loquar, factam, quæ processui nostro naturali in
argumentando adversatur, & non fit secundum ordinem
inferendi naturalem. Qui exposcit, monente *Masio Com. in
lib. 1. analyt. q. 6. p. 218.* ut illud, quod erat prædicatum in
præmissis, maneat prædicatum, & quod erat in eisdem sub-
jectum, in conclusione quoque maneat subjectum: reti-
nent siquidem majus & minus extremum eundem ordi-
nem in conclusione, quem retinebant in præmissis, ut in
primo modo primæ figuræ apertissimè videre licet. Ratio
hujus rei redditur hæc. Quia nunc majus extremum dicatur
de omni medio, & minus extremum contineatur sub me-
dio, ideò debet idem majus extremum in conclusione dici
de minore, & proinde erit prædicatum, & minus extre-
mum erit Subjectum. Sed in quartâ figurâ ordo ille pla-
nè invertitur, & è contra quod erat subjectum, fit prædica-
tum, & quod erat prædicatum, fit subjectum. Quam ter-
minorum in versionem esse innaturalem *B Scheiblerus* au-
tumatur patere exinde, quia per eam fieri potest ut idem termi-
nus medius sit major majori termino, (quia de hoc prædicatur)
& tamen sit minor minori termino (quia huic subjicitur) quod
prorsus absurdum, cum minor terminus sic fiat major majori,
quod fieri non potest. Cum semper terminus major prædicetur
(in conclusione) de minore: & hoc ipso major sit minori termi-
no.

no.

no. Ergò hic evenit tale quid, ac si aliquis homo sit major Goliatho, & tamen minor Davide. Hæc B. Scheiblerus.

§. XXXIII. At è vestigio aliquis objicere poterit: si illatio naturalis in hoc consistit, ut prædicatum in præmissis, maneat quoque prædicatum in conclusione, & subiectum in iis, in conclusione quoque vice subiecti fungatur, sequitur incunctanter, Syllogismos secundæ & tertiæ figuræ non habere illationem naturalem, neque esse directos, quia duo termini extremi in conclusione eundem non servant situm & eundem respectum ad se invicem, quem habere in præmissis. Respondetur, negando consequentiam, quia à quartâ figurâ ad has duas figuras argumentari plane est ἀποπρον. Nam in 2. & 3. figurâ omnes termini contra dictum illud naturale non sunt dispositi, quemadmodum in dispositione 4. figuræ contingere videmus. Quòd verò in 2. & 3. Figurâ unus terminus sede suâ propria sit privatus, & contrariò modo in conclusione positus, id summa interdum exigat necessitas, quia nimirum terminus medius non semper θέσει potest esse medius, sed interdum ob materiæ indolem vel angustior est, vel latior suis extremis, quem tamen ejus situm innaturalitatis alicujus propterea insimulare non possumus. Ex quo sequitur tantùm eos Syllogismos esse imperfectos, non verò indirectos. Quia medio modo procedunt, ita ut licet dicto de omni non quidem exquisitissima ratione conceptu adhæreant, nihilominus tamen ipsi modo paululùm obliquato adhærescunt, non tamen penitùs perverso atque destructo, & id propter illationem quidem habent directam, sed non ita conspicuam, qualis in primâ figurâ, ubi actu dictum de omni & de nullo reperitur, cernitur. Quò facit, quæ Zabarella l. cit. cap. 10. habet, quando inquit: *Natura igitur nos inducit, ut regulam dicti de omni & nullo aliquantulum obliquemus,*

quæmus, & ab eius rectitudine declinemus propter materiam, cui hæc regula accommodanda est; materia enim sunt propositiones, quibus ad ratiocinandum uti volumus, propterea sæpè contingit, ut in secundâ atq; tertiâ Figurâ potius, quàm in primâ argumentemur: nec tamen illæ ita recedunt à primâ, ut non sint illi propinqua, & ad illam reduci queant. Hæc ille.

§. XXXIV. Quæ res ut eò clarior fiat, porrò sciendum, Syllogismum dupliciter dici naturalem: (1) enim dicitur naturalis, quia habet actu dictum de omni & nullo, proinde per se ipsum habet evidentiam sine ope alterius: qua ratione prima tantùm figura est naturalis, secunda autem & tertia hæc ratione non dicuntur naturales, nisi dicamus naturales potestate, quatenus ad primam reduci queant: (2) dicitur naturalis, super quem fertur cogitatio humana, quique est in usu apud plures homines, instinctu naturæ in argumentando ductos: qua ratione omnes tres figuræ æquè sunt naturales, quia sunt omnes æquè in usu apud integram hominum partem. Jam quando diximus, quartam figuram non esse naturalem, tunc intelleximus naturale posteriori, non autem priori modo.

§. XXXV. Inquis: facile fieri posse, ut ejusmodi Syllogismus rectificetur & talis conclusio inferatur, ubi id, quod est in præmissis subiectum, remanet in conclusione subiectum; & id quod est prædicatum in conclusione, remanet prædicatum, v. g. Si quis ita argumentetur: *O. homo est animal: O. animal sentit. E. O. homo est sentiens.* Quam terminorum dispositionem non esse innaturalem quivis videt; cum tale ratiocinium fundetur in regula antepredicamentali, quæ ita sonat: *Cum alterum de altero prædicatur ut subiecto, quæcunq; de prædicato dicuntur, ea quoq; de subiecto dici necesse est.* Verùm respondetur, illi, qui cum Galeo quartam Figuram constituunt, ita ratiocinari non solent,

lent, ceu dispalescit ex ipforum scriptis; sed potius inferunt conclusionem contrariã terminorum dispositione; nam aliàs sequeretur hoc absurdum, docente *Masio loc. cit.* quod in Syllogismis directè concludentibus, quales sicut illi, qui fiunt in hac figurâ, concluderemus minus extremũ de majori, quod in Syllogismis directis conficiendis vitium esse putat præfatus *Masius*. Et si ita naturaliter conclusio infertur, ut in hoc Syllogismo factum, Syllogismus talis nihil aliud est, quam Syllogismus primæ figuræ, propositione minore primum, majore secundum locum obtinente. Nam de majore & minore propositione iudicium non est ferendum ex eo, quòd una propositio alteram pronuntiatione aut Scripturâ præcedit vel sequitur. Quemadmodum de partibus propositionis non pronuntiandum est ex ordine, quo proferuntur, aut scriptæ sunt, quasi subiectum sit, quod priorem; prædicatum, quod posteriorem locum occupat; cùm fieri possit, ut prædicatum hâc ratione anteponatur, & subiectum postponatur, ut in hâc: *Ardua est ad virtutem via*. Ita in Syllogismo non statim major est, quæ primo, minor, quæ secundo loco est constituta. Testatur id etiam praxis Aristotelis, qui sæpissimè in exemplis primæ figuræ minorem propositionem præmittit majori. *Averroës quoque 1. prior. cap. 6. & 7.* omnia non primæ tantum, sed & secundæ & tertię Figuræ exempla ita proponit, ut majorem minori propositioni postponat. In *Epitome* autem in *prior. Analyt.* nunc majorem, nunc minorem postponit. Quam rem etiam eruditè inculcat *Riccobonus in paraphrasi in lib. 1. Rhet. Arist. cap. 11.* Quod vero attinet istam regulam antepredicamentalem, dicendum est, in ipsâ quartam figuram non fundari. Nam argumentationes ex præscripto Regulæ antepredicamentalis effectas non esse Syllogismos quartæ figuræ, inde eviden-

tissimum est, quod in quartâ figurâ subjectum propositionis majoris, tanquam terminus major fieri debet conclusionis prædicatum; prædicatum autem minoris fieri debet tanquam terminus minor subjectum. Sed quando in argumentando regulam antepredicamentalem, observamus, subjectum primæ propositionis, quam isti, qui cum Galeno faciunt, pro majore habent, fit quoque subjectum in conclusione; prædicatum autem secundæ, quam loco minoris habent, manet prædicatum in eadem. e. g. juxta hanc regulam antepredicamentalem ita argumentamur: *Petrus est homo. Homo est animal. E. Petrus est animal.* Sed si id tanquam exemplum quartæ Figuræ tradere volumus, tunc nobis ita erit concludendum: *Ergo Q. animal est Petrus.* Manet igitur, quod in regulâ antepredicamentali quarta figura non fundetur.

§. XXXVI. Ex his autem, quæ hætenus disputata fuere, liquet, Syllogismos quartæ figuræ non esse naturales, super quos cogitatio nostra naturalis cadat; sed potius artificiales, ex mero sc. artificio & machinatione conclusionem colligentes. Sed dicat aliquis; omnium Figurarum Syllogismos ex artificio ortum suum traxisse, cum enim Aristoteles, *ceu ipse in fine 2. lib. Elench. Sophist. proficitur*, & hoc quoque testatur *Alexander in 1. lib. prior. analyt. s. 2. c. 3.* Syllogisticam methodum primus adinvenit, quam ante ipsum nemo cognoverit, incunctanter sequitur, omnes omnium figurarum Syllogismos ex artificio & commento Aristotelis profluxisse: ipse enim observavit methodos & progressus, quibus alii philosophabantur, omnesque ad præcepta & ad regulas artis redegit. Ad illud dubium solvendum responderetur; Syllogismum aliquem dupliciter posse dici artificiosum, vel enim per Syllogismum artificiosum intelligitur talis, qui ex naturali ductu est

est

est, quique per viam naturalem progreditur, per quam homines naturali instinctu ducti procedere solent, quique processui Syllogistico naturaliter nobis insito similis atque conveniens est, quales Syllogismi sunt omnes, de quibus Proto-Philosophus agit in tribus figuris, quippe qui semper necessitatem & ductum naturæ in argumentando secutus est, & hi Syllogismi possunt dici suo modo artificiosi, quia per artem ex naturalibus desumpti sunt. Vel per Syllogismum artificiosum intelligitur talis, qui est innaturalis, & ex præmissis contra naturam dispositis procedit, quique non secundum viam naturalem, per quam magna pars hominum progredi solet, sed secundum artificium & machinationem alicujus hominis concludit. Hoc significatu Averroës Syllogismos quartæ Figuræ vocat artificiosos.

§. XXXVII. *Didacus Masius l. c. p. 219.* aliam & non contemnendam rationem adfert, quod Syllogismi quartæ figuræ naturaliter non concludant, verba ejus integra huc apponere non pigrabimur. *In omni inquit, rectâ argumentatione, quod est consequens superioris, non potest esse antecedens inferioris, nam cum inferius sub superiori contineatur, eadem erunt utriusque consequentia, ut in hac argumentatione. O. arbor vivit. Pyrus est arbor. E. O. pyrus vivit; pyrus enim sub arbore, quæ est superior, continetur, atque ita cum vivere consequatur arborem, consequatur etiam pyrum, sed si daretur hæc quarta Figura, quod est consequens superioris, antecederet inferius. Ergo inanis erit huiusmodi figura.*

§. XXXVIII. Denique Syllogismos quartæ figuræ esse quoque inutiles & supervacaneos probatur inde, quia potentias naturales debilitatas non solent juvare, excitare atque perficere; verum quicquid facultatem argumentandi naturalem non juvat, non excitat, non perficit, illud

frustraneum atq; inutile in logicis censetur, quale quippiã talis figura Syllogismi facere solent, Vide B. Scheiblerum tract. syl. c. 5. art. 2.

§. XXXIX. Restat jam, ut argumentis satisfiat, quæ supra pro Galeni sententiã fuerant adducta. Ad 1. Respondet B. Scheibl. quod solum controversia sit de voce; si enim figura Syllogismi dicenda est omnis illa, quæ ex certo modo disponendi medium terminum infert verum, sic quarta figura est peculiaris figura. Sin vero figura Syllogismi dicenda sit non simpliciter propter peculiarem dispositionem medi, sed quæ eam habet naturalem; sic quarta ista Figura non est peculiaris figura. Didacus Masius l. cit. ait, quod quarta medi termini dispositio non differat à collocatione medi cū extremis in prima figura, sed sola tantū transpositione propositionum. Utraque responsio non videtur contēnenda.

§. XL. Ad (2.) Respondet Zabarella l. c. cap. 13. negando minorem, videlicet quod Syllogismis quarta Figura competat definitio Syllogismi ab Aristotele tradita, nam quando dixit, Syllogismum esse orationem in qua quibusdam positis, necesse est aliud quiddam sequi, eò quod illa sunt, intellexit conclusionem naturalem, id est, quæ secundum ordinem nature, & per dictum de omni colligitur, ut ea verba benè considerantibus manifestum est: aliud est enim conclusionem à nobis ex propositionibus colligi, aliud est conclusionem per se ipsam quodammodo ex propositionibus derivari atque defluere quasi effectum, quod causam suam necessario insequatur, & vi cause agentis absq; ullo nostro artificio expronatur: quem sensum Aristoteles in eã definitione significare voluit, propositionibus enim bene compositis statim sequitur conclusio naturalis ex ipsam et propositionum natura & terminorum dispositione, non ex aliquã tantum nostrã artificiali excogitatione, qualis est per quartã Figuram illatio, quæ quidem dicitur à nobis cum artificio fieri, quàm ex earum propositionum naturã. Hanc enim reverã conclusio illa non sequitur recto & naturali terminorum cursu, sed potius contra cursum naturalem. Aristoteles igitur in definitione Syllogismi non dixit nos arbitrari nostro quamlibet conclusionem ex propositionibus positis colligere, sed dixit, necesse esse positis propositionibus conclusionem propter eas sequi, significans conclusionem statim sequi ordine quodam naturali & extra omne humanum artificio & nobis quoq; non inferentibus, imò invitis. Confer Masium loc. cit.

§. XLI. Ad (3.) Respondemus cum Zabarella & Masio illud nihil colligere adversus nos, nam libenter fatemur, illum Syllogismum, qui

qui revocatur ad primam Figuram, si naturaliter concludat, esse optimum, at Syllogismi, qui in hac quarta Figura fiunt, non concludunt naturaliter, sed contra naturam, ac proinde non erunt optimi. Masius.

§. XLII. Ad (4.) Respondetur cum Regio l. supra cit. p. 159. licet aliqui in hac figura argumentati sint, hoc tamen non fecerunt, ut figuram illam peculiarem putarent à primâ figurâ, sed in ipsa prima figura dum argumentari voluerunt, ordinem propositionum solummodò inverterunt, ut ex majori minorem, ex minori majorem efficerent, quæ sanè mutatio non novam figuram constituit; aliàs *Cesare & Camestres* in secundâ figurâ etiam duas Figuras constituerent. Ad exemplum Macrobiani quod attinet, expressè apparet, illud ad primam figuram pertinere, & solummodò propositio illa, quam natura docebat esse majorem, minoris loco posuit.

§. XLIII. Ad (5.) Respondetur. Syllogismum duplici ratione posse dici inutilem (1.) ut nihil certi concludat, cum ex eo quandoque affirmativa quandoque negativa conclusio colligatur; hujusmodi Syllogismos Protophilosophus in singulâ figurâ consideravit, & rejecit ut inutiles, hoc modo Syllogismi quartæ figuræ non sunt inutiles, sed reverâ concludentes, quod *ἀμφοῖν* largiri volumus (2.) Syllogismus inutilis nuncupatur, qui non est in usu apud majorem partem hominum naturali instinctu ratiocinantium, quamvis enim certam conclusionem colligat, obliquè tamen & contra naturam id facit, tales sunt Syllogismi quartæ figuræ, qui hac ratione inutiles dicuntur, quia sunt obliqui & naturæ contrarii, & apud plures homines in usu minimè sunt.

§. XLIV. Ad (6.) Respondetur ad antecedens, quod non transpositio præmissarum secundùm ordinem nostræ pronuntiationis instituta eam pariat diversitatem dictorum Modorum, sed quæsitum ab initio propositum, hic enim ordo, hicque terminorum quæsiti respectus, tam fixè atque immotè in animo ratiocinantis manet, & ab eo fit denominatio majoris & minoris propositionis, quomodoque etiam illæ ordinentur. Vide *Zabarellam cap. 10. & 11.* Quando verò putant diversam mediæ dispositionem figuras immutare, id equidem verum esse censemus, si intelligitur dispositio legitima ac naturæ nostræ consentanea.

§. XLV. Ad (7.) Respondetur, majorem invertendo; Q. figura talia colligit problemata, quæ in tribus figuris Aristotelicis inferri

ferrinequeunt, ea non utilis censeretur debet, neque numeranda est inter reliquas tres figuras, ratio est in promptu, quia talismodi Syllogismus ad primam figuram reduci nequit, siquidem medium terminum non distributum habet. Quod verò concernit adductum Syllogismum. *O. doctum est homo. Q. homo est albus. E. Q. album est doctum* Respondetur, quod talis Syllogismus contra dictum de omni & nullo peccet, quod vult ut major in reductione primæ figuræ sit universalis, quod tamen in talismodi Syllogismo ad primam figuram reducto non contingit. *Inquis*: quomodo Ergò tale problema. *Q. album est doctum*, per Syllogismum quendam utilem probari potest. Respondetur, commodius id fieri potest per Syllogismum quendam expositoryum, hoc modo, *Petrus est doctus. Petrus est albus. E. Q. album est doctum.*

§. XLVI. Ad (8.) Respondetur, inficias eundo consequentiam. Soritæ enim fundamentum non est hæc quarta figura Galenica, sed canon ille antepredicamentalis: *Cum alterum de altero predicatur ut subiecto, quæcumq; de predicato dicuntur, ea quoq; de subiecto dici necesse est.* Aliter enim concluditur secundum hunc canonem prædictum, aliter secundum quartam Figuram, sicuti supra ostensum. Huc facit, quod *Fabianus Hippicus problem. Log. 35. ait. Sicut se habet quarta Figura ad Syllogismos primæ figuræ indirectos, ita se habet Sorites ad directos ejusdem Figuræ.*

§. XLVII. Ad (9.) Respondetur, negando majorem. Ex terminis conclusionis possum quidem dignoscere, quæ nam sit propositio major, quænam minor; non autem ex ordine terminorum conclusionis dignoscere possum, an Syllogismus naturaliter, an innaturaliter concludat, sed hoc debeo ex principio regulativo de omni cognoscere.

§. XLVIII. Paucis ut totum negotium expediamus: Quia figura est dispositio medii cum extremis, unde quia quarta dispositio medii termini cum extremis dari potest, ut scilicet medius sit prædicatum Majoris & subiectum Minoris, dici potest, quartam dari Figuram Syllogismorum. Verum, quia non tam de ipsâ quartâ Figura, quam de ejus usu & utilitate quæritur negatur quod quarta Figura sit admittenda, ita ut peculiarem habeat usum. Ratio allata fuit: quia quarta Figura, licet rectè concludat non tamen innaturaliter concludit, cum ratio naturalis nunquam talem expectet conclusionem ex præmissis, qualis in quartâ Figurâ infertur,

SOLI DEO GLORIA,

